

Paweł Skrzydlecki

Recenzja książki: ks. Jerzy Król, "Wyznaczniki współczesnego systemu wychowania i edukacji w Szwecji", Wyd. KUL, Lublin 2014

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 1, 229-231

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

RECENZJA KSIĄŻKI: KS. JERZY KRÓL, *WYZNACZNIKI WSPÓŁCZESNEGO SYSTEMU WYCHOWANIA I EDUKACJI W SZWECJI*, WYD. KUL, LUBLIN 2014.

PAWEŁ SKRZYDLEWSKI

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, (Poland)

W 2014 roku ukazała się interesująca i godna uwagi praca ks. dr Jerzego Króla, zatytułowana *Wyznaczniki współczesnego systemu wychowania i edukacji w Szwecji*. Praca ta będąca szerokim i gruntownym studium systemu edukacyjnego i wychowawczego w Szwecji stawia sobie za cel prezentację głównych determinantów tegoż systemu w XIX i XX wieku na terenie Królestwa Szwecji. Jej zasadniczym celem nie jest tylko opisanie i zinterpretowanie tego, co na polu oświaty i wychowania odnajdziemy w Szwecji, ale wyjaśnienie specyfiki tegoż systemu wraz z ukazaniem rzeczowych przyczyn. Można uznać, że cel ten w niniejszej publikacji został z nawiązką osiągnięty, a sama publikacja stanowi ważne i poznawczo doniosłe dzieło, pozwalające na zrozumienie całego systemu edukacyjnego i wychowawczego w Szwecji. Poniekąd zawarte w książce analizy odsłaniają ważne momenty i etapy przemian pedagogicznych całej kultury Zachodu - co sprawia, że lektura tej pracy nie tylko odsłania dzieje pedagogiczne Szwecji, ale także pokazuje główne przyczyny zmian, a także pozwala wnioskować o przyszłości tegoż systemu pedagogicznego w krajach, gdzie mamy analogiczny stan rzeczy w dziedzinie wychowania i edukacji.

Na pracę składają się oprócz wstępu, zakończenia, bibliografii, streszczeń w języku angielskim oraz indeksów - cztery obszerne rozdziały.

Rozdział I zatytułowany *Historyczne i ideowe uwarunkowania pedagogiki Szwecji* jest de facto wprowadzeniem do całej pracy, odsłaniającym kontekst historyczny systemu wychowania i edukacji w Szwecji. Jak zauważa tam autor, zasadniczy wpływ na cały system miał tu Kościół luterński (ogólnie chrześcijaństwo), który do połowy wieku XX był głównym czynnikiem formalnym dla systemu, mocno związanym z państwem szwedzkim. Czynniki ten w latach sześćdziesiątych XX wieku został faktycznie podważony i usunięty na rzecz nowoczesnego humanizmu, który w imię wolności, tolerancji

i demokracji, a ostatecznie także relatywizmu i nihilizmu, doprowadził do poważnego kryzysu pedagogii w Szwecji. Symptomy i przejawy tegoż kryzysu zostały zaprezentowane w II rozdziale pracy zatytułowanym *Wychowanie i edukacja w służbie społeczności demokratycznej*. Jak zauważa autor tendencja do demokratyzacji wszystkiego, demokratyzacji pojętej negatywnie jako brak tożsamości, określoności, doprowadziła pod koniec XX wieku szwedzki system edukacji i wychowania do jego jurydyzacji, w której prawo pisane nie tylko wkracza w każdą sferę ludzkiego życia, ale także formuje go w duchu relatywistycznym, gdyż tylko taki jest możliwy dla wszystkich. Tendencji tej towarzyszy jednocześnie walka o ograniczenie wpływu religii i samej rodziny na wychowanie i edukację oraz dążenie do zmienności, z racji dokonujących się w życiu politycznym zmian władzy (partii politycznych).

Co więcej kształtujący się tu model edukacyjny i wychowawczy programowo musi być aetyczny i amoralny (wolny od moralnego ugruntowania, zob. s. 106-107.). System ten wprowadzony w praktykę życia społecznego przyniósł efekty fatalne, prowadzące nie tylko do relatywizmu moralnego, ale także rozstroju samej tożsamości narodowej, społecznej i państwowej u Szwedów, którzy nie tylko już nie mogą znać swego dziedzictwa, ale także jawnie przeciw niemu występują w imię multikulturalizmu i otwartości na innych.

Część III pracy zatytułowana *Cele i metody w procesie wychowawczo-edukacyjnym* odsłania szereg ważnych kwestii pedagogii szwedzkiej, wśród których na pierwsze miejsce wysuwa się rozumienie celu samego wychowania i edukacji. Okazuje się, że celem tym nie jest już dobro samego człowieka, podmiotu i przedmiotu wychowania, ale jakieś dobro społeczności i to pojęte w kategoriach utylitarnych. „Dobro” to faktycznie różne od dobra osoby ludzkiej determinuje metody edukacyjne i wychowawcze, w których coraz mniejszą rolę zaczyna pełnić rodzina pojęta, jako trwała wspólnota osób zbudowana na trwałym związku małżeńskim kobiety i mężczyzny. Jak podkreśla autor pracy ważną rolę w przemianach pedagogicznych w Szwecji odegrała zasada indywidualizacji, ostatecznie skłaniająca się ku naturalizmowi i tzw. wartościom neutralnym, co w praktyce oznaczało zaistnienie jakiegoś typu egoizmu, bliskiego naturalizmowi J. J. Rousseau.

Część IV zatytułowana *Rodzina i szkoła, jako miejsce wychowania oraz edukacji* jest bardzo interesującą analizą istniejącego współcześnie w Szwecji systemu wychowania realizowanego w kontekście rodziny i szkoły. Okazuje się, bowiem, że istniejący szwedzki system skłania się ku takiej wizji, gdzie „rodzina postrzegana jest, jako przeszkoda w swobodnym rozwoju jednostki” (s. 235), zaś zasadnicze funkcje wychowawcze spadają na szkołę i państwo (polityków, partie, media, organizacje społeczne). Samo wychowanie

zostaje tu wraz z edukacją sprowadzone do ukształtowania w jednostce tego wszystkiego, co służy jej społecznieniu, co służy socjalizacji, co prowadzi do wdrożenia jednostki w jej naturalistycznie pojęte potrzeby, relacje, funkcje. To sprawia, że pedagogika ta stoi bardzo daleko od autentycznego dobra osoby ludzkiej oraz od tej pedagogiki, którą niesie personalistyczna wizja człowieka.

Praca ks. dr Jerzego Króla powstała w oparciu o źródłową literaturę szwedzką, angielską, włoską i niemiecką. Książka *Wyznaczniki współczesnego systemu wychowania i edukacji w Szwecji* daje bardzo dobry wgląd w przemiany pedagogiki szwedzkiej. Warto do niej sięgnąć i z pewnością jest unikalnym w nauce polskiej studium z dziedziny pedagogiki. Bogactwo obecnych w pracy treści, jasność wykładu, a także głębia mądrościowych ujęć sprawiają, że praca nie tylko zostanie dostrzeżona w nauce polskiej, ale jak się można spodziewać będzie tłumaczona na języki obce.